

N:o 111.

Af herr **W. T. Lundgren**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förnyad utredning angående landets bankväsen m. m.

Vid föregående Riksdag och i allmänna pressen hafva uttalats starka tvifvelsmål om, huruvida Riksbanken skall kunna på ett i allo tillfredsställande sätt fylla den uppgift, som genom banklagen af 1897 blifvit åt densamma lemnad.

Senare händelser på detta område hafva än ytterligare gifvit stöd åt dessa tvifvelsmål, och det är då hvarje fosterlandsväns pligt, att i denna viktiga fråga söka få utredt hvad härutinnan kan och bör göras.

Vid öfvergången från en tid, då under ljusa förhoppningar stora kapital nedlagts uti industriella företag, till en annan konjunktur, då fabriker och dermed jemförliga anläggningar tvingas att inskränka sin verksamhet till förekommande af öfverproduktion och dermed förenade förluster, är det deri nedlagda kapital bundet för obestämd tid och närmast jemförligt med de millioner som i form af fastighetslån utlemnats af banker med flera långifvare.

För låntagarne är det nödvändigt att fortfarande få behålla dessa lån och genom lämpliga afbetalningar småningom minska desamma, då deremot en fullständig återbetalning inom en kortare tid måste försätta industrikaren eller fastighetsegaren i en bekymmersam ställning. Inträdandet eller undvikandet deraf beror helt och hållet derpå, om det ligger i lån-

gifvarens intresse eller förmåga att härutinnan tillmötesgå låntagarens önskan och behof.

I detta afseende står den allmänna rörelsen i förbindelse till de enskilda bankerna, hvilkas affärsmässiga skötsel och tillmötesgående mot kunder vunnit odeladt erkännande, och de hafva genom sin sedelutgifningsrätt också varit i tillfälle att betjena allmänheten till dess belåtenhet. En annan fråga uppstår nu, om de dermed kunna på lika sätt fortfara, sedan sedelutgifningsrätten upphört, synnerligast i de, efter allt utseende att döma, försämrade konjunkturer, som visa sig inom synkretsen.

Man behöfver icke vara bankman för att förstå, att en bank icke kan betala 2 à 3 procents giroränta för belopp, som den skall hafva inneiggande i sin kassa för att kunna, när deponenten så önskar, återbetala desamma.

Det är sedelutgifningsrätten och konkurrensen, som kunnat åstadkomma detta.

På lika sätt verkar sedelutgifningsrätten i afseende å de enskilda bankernas förmåga att diskontera vaxlar och lemna lån, i det att verksamheten efter upphörandet af nämnda rätt tydligen måste inskränkas, hvaraf följer att en icke obetydlig del af deras nu till kunder lemnade lån måste uppsägas, helst sedan de icke i och för sedelutgifning hafva behof att placera penningar uti inteckningar, utan hafva större fördel af mera rörliga papper med stundom högre ränta.

Detta kan också hvar och en lätt förstå, men då tröstar sig måhända mer än en dermed att, sedan riksbanken öfvertagit all sedelutgifningsrätt, densamma också skall träda i de enskilda bankernas ställe med utlemnande af lån, men deri kan man mycket misstaga sig, och detta är orsaken till denna motion.

Jag kan åberopa fall, då rik fastighetsegare, som i riksbankens afdelningskontor belånat inteckning inom $\frac{1}{10}$ af fastighetens värde, under förra året nekats omsätta lånet, utan måst till fullo återbetala detsamma, på *generella order* från riksbankens fullmäktige.

Vidare har också genom trovärdig nyligen berättats om dylika *generella order*, utgångna från riksbankens hufvudkontor till annat afdelningskontor, om indragning utan omsättning af lån till icke obetydliga belopp, hvilka för närvarande dock kunnat utan olägenhet ordnas.

När sådant kunnat ske nu, då frågar man sig med skäl, huru det skall gestalta sig, då större kraf från allmänhetens sida skola ställas på riksbanken, och skall denna, med öfvergifvande af opraktiska regler och

föreskrifter, hvilka närmast äro jemförliga med embetsverks; kunna erhålla en fullt bankmessig förvaltning samt tillhandahålla landets behof af rörelsemedel under alla förhållanden?

Denna fråga, som i sak, om än icke i form redan vid 1899 års Riksdag framställdes till och med af motionär, som från början varit ifrig anhängare af riksbankens monopol på sedelutgifning, anser jag icke vara tillfredsställande besvarad genom Kongl. Maj:ts nu inlemnade proposition angående riksbankens sedelutgifningsrätt.

De af mig åberopade två enkla faktiska bevisen på riksbankens förhållande redan nu till lånesökande i olika delar af riket synas mig tillräckliga att påvisa verkligheten, stäld ansigte mot ansigte gent emot alla teoretiska beräkningar, och därför vågar jag, då frågan är af så stor vikt, föreslå,

att Riksdagen behagade besluta *dels* att i skrifvelse till Kongl. Maj:t underdånigst anhålla om den förnyade utredning af bankfrågan i hela dess vidd, som de senare årens utveckling i vårt land och nödvändigheten af bankväsendets anpassning dertill nödvändiggöra; *dels ock* att, i afvaktan på denna utredning och på det att densamma icke skall blifva ett hastverk, lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897, i hvad denna afser de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, icke må vinna sin fulla tillämpning förr än den 1 januari 1910.

Stockholm den 27 januari 1901.

W. T. Lundgren.